STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
PAOLA MENGOZZIHO
přednesené dne 11. září 2008 [1]

I – Úvod

1. Rozhodnutím ze dne 15. března 2007 předložil Bayerisches Landessozialgericht München (Německo) Soudnímu dvoru podle článku 234 ES dvě předběžné otázky; první se týká výkladu čl. 19 odst. 1 písm. a) nařízení Rady (EHS) č. 1408/71 ze dne 14. června 1971 [2], druhá výkladu článků 18 ES, 39 ES a 49 ES.

2. Tyto otázky vyvstávají v rámci právního sporu, který zahájila Petra von Chamier-Glisczinski proti Deutsche Angestellten-Krankenkasse (dále jen „DAK“) za účelem náhrady nákladů vynaložených na její hospitalizaci v pečovatelském ústavu v Rakousku.

1 — Původní jazyk: italština.
2 — Úř. věst. L 149, s. 2; Zvl. vyd. 05/01, s. 35.

II – Právní rámec

A – *Právo Společenství*

1. Příslušná ustanovení Smlouvy

3. Článek 18 odst. 1 ES stanoví:

„Každý občan Unie má právo svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států s výhradou omezení a podmínek stanovených v této smlouvě a v opatřeních přijatých k jejímu provedení.“

4. Článek 39 odst. 1 až 3 ES zní:

„1. Je zajištěn volný pohyb pracovníků ve Společenství.

2. Volný pohyb pracovníků zahrnuje odstranění jakékoli diskriminace mezi pracovníky členských států na základě státní příslušnosti, pokud jde o zaměstnávání, odměnu za práci a jiné pracovní podmínky.

3. S výhradou omezení odůvodněných veřejným pořádkem, veřejnou bezpečností a ochranou zdraví zahrnuje právo:

a) ucházet se o skutečně nabízená pracovní místa;

b) pohybovat se za tím účelem volně na území členských států;

c) pobývat v některém z členských států za účelem výkonu zaměstnání v souladu s právními a správními předpisy, jež upravují zaměstnávání vlastních státních příslušníků;

d) zůstat na území členského státu po skončení zaměstnání za podmínek, které budou předmětem prováděcích nařízení vydaných Komisí.“

5. Článek 49 první pododstavec ES stanoví:

„Podle následujících ustanovení jsou zakázána omezení volného pohybu služeb uvnitř Společenství pro státní příslušníky členských států, kteří jsou usazeni v jiném státě Společenství, než se nachází příjemce služeb.“

2. Sekundární právo

6. Rozdíly mezi vnitrostátními právními předpisy týkajícími se sociálního zabezpečení představují nepopiratelně překážku volného pohybu pracovníků. Z tohoto důvodu přenesli autoři Římské smlouvy v této oblasti na Radu

pravomoc přijímat „opatření, která jsou nezbytná k zajištění volného pohybu pracovníků“. Článek 51 Smlouvy o ES (nyní článek 42 ES) zejména stanoví, že výhledově má být vytvořen systém, „který migrujícím pracovníkům a oprávněným příslušníkům jejich rodin zajistí:

a) započtení všech dob získaných podle práv členských států pro účely vzniku a zachování nároků na dávky, jakož i pro výpočet jejich výše,

b) vyplácení dávek osobám s bydlištěm na území členských států.“

7. Této pravomoci Rada využívala již od roku 1958 přijímáním právní úpravy, kterou se koordinují právní předpisy v různých oblastech sociálního zabezpečení, jež měla platit pro různá rizika zahrnutá do těchto předpisů. V současné době je zabezpečena tato koordinace nařízením č. 1408/71 [3], jehož původní znění bylo několikrát změněno.

3 — Ustanovení nařízení Rady (EHS) č. 1408/71 jsou doplněna nařízením Rady (EHS) č. 574/72 ze dne 21. března 1972, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení (EHS) č. 1408/71 o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby a jejich rodiny pohybující se v rámci Společenství (Úř. věst. L 74, s. 1; Zvl. vyd. 05/01, s. 83).

8. Pro projednávaný případ má význam zejména čl. 19 odst. 1 a 2 tohoto nařízení, který stanoví:

„1. Zaměstnaná osoba nebo osoba samostatně výdělečně činná s bydlištěm na území jiného členského státu, než je příslušný stát, která splňuje podmínky právních předpisů příslušného státu pro vznik nároku na dávky, případně s přihlédnutím k článku 18, obdrží ve státě, kde má bydliště:

a) věcné dávky poskytované na účet příslušné instituce institucí místa bydliště podle jí uplatňovaných právních předpisů, jako by u ní byl pojištěn;

b) peněžité dávky poskytované příslušnou institucí podle jí uplatňovaných právních předpisů. Na základě dohody mezi příslušnou institucí a institucí místa bydliště však mohou být tyto dávky poskytovány institucí místa bydliště na účet příslušné instituce podle právních předpisů příslušného státu.

2. Ustanovení odstavce 1 se použijí obdobně na rodinné příslušníky, kteří mají bydliště na území jiného členského státu, než je příslušný stát, pokud nemají nárok na tyto dávky podle právních předpisů státu, na jehož území mají bydliště.“

9. Je třeba rovněž brát zřetel na čl. 22 odst. 1 písm. b) bod i) nařízení, který zní takto:

„1. Pracovník, který splňuje podmínky právních předpisů příslušného státu pro vznik nároku na dávky, případně s přihlédnutím k článku 18, a

[…]

b) který po získání nároku na dávky hrazené příslušnou institucí má povolení uvedené instituce k návratu na území členského státu, kde má bydliště, nebo k přemístění svého bydliště na území jiného členského státu nebo

[…]

má nárok:

i) na věcné dávky poskytované na účet příslušné instituce institucí místa pobytu nebo bydliště podle jí uplatňovaných právních předpisů, jako by u ní byl pojištěn; doba, po kterou jsou dávky poskytovány, se však řídí právními předpisy příslušného státu; […]“

10. Předkládající soud ve své první předběžné otázce odkazuje na článek 10 nařízení Rady č. 1612/68 ze dne 15. října 1968 [4] o volném pohybu pracovníků uvnitř Společenství. Tento článek [5] byl zrušen článkem 38 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, o změně nařízení (EHS)

4 — Úř. věst. L 257, s. 2; Zvl. vyd. 05/01, s. 15.
5 — S účinností od 30. dubna 2006.

č. 1612/68 a o zrušení směrnic 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS [6]. První odstavec tohoto článku zní:

„1. Právo usadit se společně s pracovníkem, který je státním příslušníkem jednoho členského státu a je zaměstnán na území jiného členského státu, mají bez ohledu na své státní občanství tyto osoby:

a) jeho manžel nebo manželka a jejich potomci mladší 21 let nebo na něm závislí;

b) příbuzní ve vzestupné linii pracovníka a jeho manžela nebo manželky, kteří jsou na nich závislí."

B – *Vnitrostátní právo*

11. V rámci odpovědi na otázku Soudního dvora přiblížila německá vláda v hrubých rysech úpravu pojištění pro případ odkázanosti v jedenácté části Sozialgesetzbuch (zákoník sociálního zabezpečení, dále jen „SGB XI").

12. Tato úprava stanoví tři formy dávek pro osoby odkázané na péči třetího.

13. Ustanovení § 36 SGB XI stanoví, že osoby odkázané na péči třetího mají při domácí péči nárok na věcné dávky poskytované zaměstnanci ambulantních pečovatelských služeb, které uzavřely s pojišťovnou smlouvu o zaopatření. Náklady těchto dávek přebírá pojišťovna do výše maximální částky, která závisí na stupni odkázanosti příjemce na péči třetího. V rámci III. stupně péče činí tato částka 1 432 eur měsíčně a může být v případech výjimečné a intenzivní péče zvýšena až na 1 918 eur. Pojišťovna hradí péči podle tarifů stanovených ve smlouvách uzavřených s jednotlivými ambulantními pečovatelskými službami. Domácí lékařská péče nepatří mezi věcné dávky ve smyslu článku 36 a je proplácena z nemocenského pojištění.

14. Ustanovení § 37 SGB XI určuje, že osoby odkázané na péči třetího mohou požadovat *měsíční příspěvek ve stavu odkázanosti*, jestliže si samy zabezpečí odpovídající domácí péči a zaopatření. Příspěvek ve stavu odkázanosti může být oprávněným využit libovolně, tedy i na zaplacení služeb, na které se nevztahuje pojištění nebo které jsou poskytovány osobami, které nejsou zaměst-

6 — Úř. věst. L 158, s. 77; Zvl. vyd. 05/05, s. 46.

nány v registrovaných pečovatelských službách. Rovněž výše příspěvku ve stavu odkázanosti závisí na stupni odkázanosti na péči třetího. V rámci III. stupně péče činí tato částka měsíčně 665 eur.

15. Ustanovení § 38 SGB XI upravuje takzvané *smíšené dávky*. Podle tohoto ustanovení může pojištěnec, který využije věcných dávek, jež mu příslušejí, jen zčásti, obdržet *zároveň* příspěvek ve stavu odkázanosti podle § 37, jehož částka se sníží o procentní sazbu, která odpovídá využití věcné dávky. Je věcí příjemce, aby rozhodl o tom, v jakém podílu využije věcné dávky. Smíšenými dávkami má být umožněna pružnější a samostatnější domácí péče pro osoby odkázané na péči třetího.

16. Dávky, které přesahují maximální hranici stanovenou v pojištění pro případ odkázanosti, jdou k tíži osoby odkázané na péči třetího.

17. Konečně, osoby odkázané na péči třetího mohou podle § 43 SGB XI, na který odkazuje Komise ve svých vyjádřeních, využít péče v zařízení poskytujícím plnou stacionární péči, jestliže není možná domácí nebo částečná stacionární péče či pokud nepřichází v úvahu vzhledem ke zvláštnosti jednotlivého případu. Pojišťovna hradí paušální částkou výdaje spojené s péčí, výdaje na lékařskou péči a výdaje na sociální péči. Tato paušální částka činí pro osoby odkázané na péči třetího ve III. stupni 1 432 eur. Celková částka hrazená pojišťovnou nesmí přesáhnout 75 % celkové částky sazby péče, jakož i ceny za ubytování a odměny za péči o osobu odkázanou na péči třetího. Ustanovení § 43 dále stanoví, že roční výdaje pojišťovny na osoby odkázané na péči třetího v plné stacionární péči, jež jsou u ní pojištěny, nesmějí přesáhnout průměrně 15 339 eur na osobu. Tato maximální částka může být ve výjimečných případech překročena. Pojištěnec, který se rozhodne pro plnou stacionární péči, ačkoliv tato péče není podle zjištění pojišťovny nezbytná, obdrží k výdajům za péči příplatek ve výši celkové částky stanovené pro jeho stupeň péče v § 36.

III – Původní řízení a předběžné otázky

18. Petra von Chamier-Glisczinski, německá státní příslušnice s bydlištěm v Mnichově, obdržela na základě své odkázanosti na péči třetího od DAK, instituce sociálního zabezpečení, u níž byla pojištěna prostřednictvím svého manžela, dávky stanovené v § 38 SGB XI z pojištění pro případ odkázanosti (smíšené dávky).

19. Dne 27. srpna 2001 požádala P. von Chamier-Glisczinski DAK o poskytnutí věcných dávek, které jí příslušely podle německých předpisů, v rakouském pečovatelském ústavu, do kterého se chtěla nechat umístit. Tuto žádost odmítla DAK rozhodnutím ze dne 31. srpna 2001, které odůvodnila tím, že pro případ, jakým je případ P. von Chamier-Glisczinski, nestanoví rakouské právo žádné věcné dávky pro účastníky rakouského systému sociálního zabezpečení. Podle názoru DAK byl dán proto pouze nárok na vyplacení německého příspěvku ve stavu odkázanosti podle III. stupně péče ve výši 1 300 DM (664,68 eur).

20. Od 17. září 2001 do 18. prosince 2003 se P. von Chamier-Glisczinski zdržovala ve státem uznaném pečovatelském ústavu v Rakousku, do něhož se podle předkládacího usnesení nechala umístit, neboť se její manžel chtěl v Rakousku ucházet o pracovní činnost.

21. Rozhodnutím ze dne 20. března 2002 zamítla DAK stížnost P. von Chamier-Glisczinski proti rozhodnutí ze dne 31. srpna 2001. Žalobu směřující proti tomuto rozhodnutí zamítl Sozialgericht München rozsudkem ze dne 11. října 2005. Petra von Chamier-Glisczinski se proti tomuto rozsudku odvolala u Bayerisches Landessozialgericht München a domáhá se i nadále úhrady nákladů za ubytování v pečovatelském zařízení v Rakousku ve výši rozdílu mezi již uvedeným příspěvkem ve stavu odkázanosti a maximální částkou, do jejíž výše byly příslušným zařízením uhrazeny náklady za věcné dávky podle § 36 SGB XI u osob odkázaných na péči zařazených do III. stupně péče.

22. Vzhledem k tomu, že Bayerisches Landessozialgericht München má za to, že řešení sporu závisí na výkladu práva Společenství, rozhodl se přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Je třeba čl. 19 odst. 1 písm. a), popřípadě ve spojení s odst. 2, nařízení Rady č. 1408/71 ze dne 14. června 1971 s ohledem na články 18 ES, 39 ES a 49 ES ve spojení s článkem 10 nařízení Rady č. 1612/68 ze dne 15. října 1968 vykládat v tom smyslu, že pracovník nebo osoba samostatně výdělečně činná, popřípadě rodinný příslušník neobdrží peněžní dávky nebo úhrady poskytované na účet příslušné instituce institucí místa bydliště, pokud právní předpisy platné pro posledně uvedenou instituci neupravují pro osoby pojištěné u této instituce věcné dávky, nýbrž pouze peněžní dávky?

2) V případě, že takový nárok neexistuje, existuje s ohledem na článek 18 ES, respektive články 39 ES a 49 ES, vůči

příslušné instituci nárok na převzetí nákladů – po předchozím povolení – stacionárního pobytu v pečovatelském zařízení v jiném členském státě ve výši dávek, které mají být poskytovány v příslušném členském státě?“

IV – Řízení před Soudním dvorem

23. Dne 18. září 2007 sdělil předkládající soud Soudnímu dvoru, že právní spor je po smrti P. von Chamier-Glisczinski dále veden jejím manželem a že předběžné otázky zůstávají zachovány.

24. Na základě čl. 23 druhého a třetího pododstavce statutu Soudního dvora předložily odvolatelka v původním řízení (dále jen „žalobkyně“), Komise jakož i německá a norská vláda svá vyjádření. Kromě toho přednesly na jednání dne 12. června 2008 své argumenty.

25. Podle čl. 104 odst. 5 jednacího řádu Soudního dvora byl předkládající soud požádán o vysvětlení. Soudní dvůr krom toho vyzval německou vládu, aby písemně odpověděla na několik otázek.

V – Právní posouzení

A – *Úvodní poznámky*

26. Před zkoumáním předběžných otázek je nejprve třeba podrobněji vysvětlit skutkový kontext původního řízení, jak vyplývá z odpovědi předkládajícího soudu na žádost Soudního dvora o vysvětlení a z vysvětlení podaného za žalobkyni na jednání.

27. Jako odpověď na žádost Soudního dvora o vysvětlení předal Bayerisches Landessozialgericht München Soudnímu dvoru dva dopisy, z nichž první pochází od právního zástupce žalobkyně a druhý od DAK. V prvním dopise je vysvětleno, že manžel během celého pobytu P. von Chamier-Glisczinski v rakouském pečovatelském ústavu zachoval své bydliště v Mnichově, kde pracoval až do 30. června 2002. Od srpna 2001 byl však na základě dohody se svým zaměstnavatelem o ukončení pracovní smlouvy zproštěn svých pracovních povinností. Od srpna 2001 do prosince 2003 hledal v Rakousku, kde se zdržovala jeho manželka, zaměstnání. V prosinci 2003 konečně zahájil pan von Chamier-Glisczinski podnikatelskou činnost, jejíž sídlo bylo v dubnu 2004 v Laufen. V dopise DAK se naopak uvádí, že pan von Chamier-Glisczinski byl, jak vyplývá z pojišťovacího spisu navrhovatelky v odvolacím řízení, činný od 17. září 2001 do 30. června 2002 jakožto zaměstnanec a byl u žalované dobrovolně pojištěn, od 1. července 2002 do 18. prosince 2003 byl registrován úřadem práce, od něhož pobíral dávky v nezaměstna-

nosti, jakožto uchazeč o zaměstnání a byl povinně pojištěn u žalované v odvolacím řízení a konečně od 19. prosince 2003 byl pojištěn u DAK jakožto osoba samostatně výdělečně činná.

28. Na jednání objasnil pan von Chamier-Glisczinski, že od srpna 2001 vedl jednání s rakouským farmaceutickým podnikem za účelem zahájení vlastní podnikatelské činnosti. Tento úmysl, který jej přiměl k tomu, aby se usadil v Rakousku, kde se jeho manželka zdržovala od září 2001, se však nerealizoval, neboť pan von Chamier-Glisczinski nezískal žádné finanční prostředky.

29. V rámci dalšího posouzení budou výše uvedená hlediska zohledněna, neboť některá z nich mohou mít vliv na odpověď na otázky předložené předkládajícím soudem.

B – *K první předběžné otázce*

30. Podstatou první předběžné otázky předkládajícího soudu je, zda je na základě mechanismu upraveného v čl. 19 odst. 1 písm. a) nařízení č. 1408/71 instituce státu místa bydliště povinna zaplatit na účet příslušné instituce peněžní dávky, případně ve formě úhrady nebo převzetí nákladů, pokud systém sociálního zabezpečení tohoto státu na rozdíl od státu příslušné instituce nestanoví pro vlastní pojištěnce věcné dávky.

31. První otázka tedy směřuje k tomu, zda žalobkyni v původním řízení přísluší podle článku 19 nařízení č. 1408/71 nárok na peněžité vyrovnání za dotyčné věcné dávky, který může *uplatňovat vůči orgánům sociálního zabezpečení státu svého místa bydliště*.

32. Před odpovědí na tuto otázku považuji za vhodné následující vysvětlení.

33. Nejprve je třeba poukázat na to, že nařízení č. 1390/81 rozšířilo osobní působnost nařízení č. 1408/71 a č. 574/72 na osoby samostatně výdělečně činné a jejich rodinné příslušníky. Situace manželů von Chamier-Glisczinski je upravena těmito nařízeními, ačkoliv se na jednání jasně ukázalo, že pan von

Chamier-Glisczinski nehledal v Rakousku během pobytu své ženy v tamním pečovatelském ústavu žádnou činnost jakožto zaměstnaná osoba, ale pokoušel se o samostatnou činnost.

34. Dále poukazuji na to, že se Soudní dvůr již vyjádřil k použití nařízení č. 1408/71 na dávky německého systému sociálního zabezpečení při odkázanosti na péči třetího. V rozsudku Molenaar rozhodl, že na tyto dávky, přestože mají své vlastní rysy, je třeba nahlížet jako na „dávky v nemoci" ve smyslu čl. 4 odst. 1 písm. a) nařízení č. 1408/71, neboť „cílem dávek tohoto druhu je […] v podstatě doplnit dávky nemocenského pojištění, se kterými jsou ostatně spojeny na organizační úrovni, za účelem zlepšení zdravotního stavu a kvality života osob odkázaných na péči třetího" [7]. Na takové dávky je tedy třeba použít články 18 až 36 nařízení.

35. Předkládající soud vymezil normativní referenční rámec pro situaci manželů von Chamier-Glisczinski v článku 19 nařízení. Musím nicméně poznamenat, že mám pochybnosti o správnosti tohoto referenčního rámce. Tento článek totiž upravuje právní vztahy zaměstnance nebo osoby samostatně výdělečně činné (dále jen „zaměstnaná osoba") nebo jeho rodinného příslušníka, který v *okamžiku*, v němž nastává riziko zakládající nárok na dávky sociálního zabezpečení, tj. v projednávaném případě odkázanost na péči třetího, bydlí v jiném státě, než je příslušný stát. Situace zaměstnané osoby nebo jejího rodinného příslušníka, který *po získání nároku na dávky hrazené příslušným státem* přemístí své bydliště do jiného členského státu, je oproti tomu upravena v čl. 22 odst. 1 písm. b) nařízení.

36. V projednávaném případě je však nesporné, že P. von Chamier-Glisczinski již příslušel nárok na dávky německého pojištění rizika pro případ odkázanosti ve formě smíšených dávek předtím, než přemístila své bydliště z Německa do Rakouska. Zdá se mi tedy, že se na její situaci vztahuje spíše čl. 22 odst. 1 písm. b) než článek 19.

37. Změna normativního referenčního rámce proto neznamená žádnou podstatnou změnu ohledně použitelných právních předpisů. Článek 22 odst. 1 bod i) a ii) totiž stanoví, jak bude dále třeba vysvětlit, podobnou úpravu, jako je úprava v čl. 19 odst. 1 písm. a) a b), odhlédneme-li od povinnosti zaměstnané osoby nebo jejího rodinného příslušníka požádat u příslušné instituce o povolení k pokračování léčby v jiném členském státě [8]. Nicméně toto povolení může být v případě čl. 22 odst. 1 písm. b), který se jak se zdá vztahuje na P. von Chamier-Glisczinski, odmítnuto, jen je-li prokázáno, že by přesun dotyčné osoby ohrozil její zdravotní stav nebo léčení.

7 — Rozsudek ze dne 5. března 1998 (C-160/96, Recueil, s. I-843, bod 24).

8 — Pro věcné dávky je stanoveno, že doba jejich poskytování je stanovena předpisy příslušného státu, a na rozdíl od článku 19 nikoliv předpisy státu bydliště (nebo pobytu).

38. Konečně je třeba poukázat na to, že Soudní dvůr v rozsudku Twomey na základě zjištění, že pojem „zaměstnaná osoba nebo osoba samostatně výdělečné činná“ je v nařízení č. 1408/71 pojat velmi široce, objasnil, že článek 19 nařízení č. 1408/71 lze použít na výdělečně činnou osobu bez práce, která bydlí v jiném členském státě, než je příslušný stát, nezávisle na okamžiku – před nebo po ukončení pracovní činnosti – onemocnění [9]. Z toho vyplývá na základě odkazu v čl. 19 odst. 2, že se tento článek *uplatní i na rodinné příslušníky výdělečně činné osoby bez práce, kteří bydlí v jiném členském státě, než je příslušný stát*. Stejný závěr platí podle mého názoru pro čl. 22 odst. 1 písm. b) nařízení. Jednak je totiž pojem „zaměstnaná osoba nebo osoba samostatně výdělečně činná“ ve smyslu tohoto článku totožný jako ten, který je implicitně uznán v bodě 16 rozsudku Twomey. Kromě toho mají čl. 22 odst. 1 písm. b) i čl. 19 jinou oblast působnosti než článek 25 nařízení; tato oblast totiž upravuje postavení osob bez práce, které se dočasně zdržují v jiném členském státě, než je příslušný stát, za účelem hledání zaměstnání [10], *aniž by však do tohoto státu přemístily své bydliště* [11]. I kdyby se mělo potvrdit, že pan von Chamier-Glisczinski, jak je uvedeno v dopise DAK, předaném Soudnímu dvoru předkládajícím soudem, během pobytu své manželky v pečovatelském ústavu v Rakousku byl určitou dobu registrován v Německu jakožto uchazeč o zaměstnání a pobíral od příslušných orgánů tohoto státu podporu v nezaměstnanosti, nestačilo by to k vyloučení použití článku 19 [a z týchž důvodů i čl. 22 odst. 1 písm. b)] nařízení na situaci P. von Chamier-Glisczinski.

39. Po tomto vyjasnění budu nyní zkoumat první otázku předloženou předkládajícím soudem.

40. Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že P. von Chamier-Glisczinski pobírala určitou dobu smíšené dávky podle § 38 SGB XI. Tyto dávky jsou podmíněny domácí péčí o osobu odkázanou na péči třetího. Na jednání potvrdil pan von Chamier-Glisczinski, že se jeho manželce až do přemístění do pečovatelského ústavu v Rakousku dostávalo domácí péče.

41. Kromě toho z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že P. von Chamier-Glisczinski podala v srpnu 2001 u DAK žádost o povolení umístění do pečovatelského ústavu v Rakousku při zachování dávek z německého pojištění pro případ odkázanosti, která však byla zamítnuta. Osoby odkázané na péči třetího mají podle § 43 odst. 1 SGB XI, jak bylo uvedeno, nárok na péči v zařízeních poskytujících plnou stacionární péči, pokud není možná domácí nebo částečná stacionární péče. Podle odstavce 2 tohoto paragrafu hradí pojišťovna výdaje na pobyt v pečovatelském ústavu paušální částkou; pro osoby odkázané na péči III. stupně, jako P. von Chamier-Glisczinski, činí tato paušální částka 1 432 eur měsíčně. Kromě toho obdrží pojištěnec, který se rozhodne pro plnou stacionární péči, ačkoliv ta není podle zjištění pojišťovny

9 — Rozsudek ze dne 10. března 1992 (C-215/90, Recueil, s. I-1823, body 13 až 15 a 18).

10 — Viz bod 15 rozsudku Twomey (citovaný v poznámce pod čarou 9).

11 — Podle definice v čl. 1 písm. h) nařízení č. 1408/71 se bydlištěm rozumí „obvyklé bydliště“.

nezbytná, podle čl. 43 odst. 4 příplatek ve výši celkové částky stanovené v § 36 odst. 3 pro dotyčný stupeň péče; v rámci III. stupně péče činí tato částka 1 432 eur měsíčně.

42. Na základě těchto skutečností se zdá být logické, že P. von Chamier-Glisczinski vyjádřila ve své žádosti DAK úmysl přejít z úpravy smíšených dávek podle § 38 SGB XI na dávky článku 43 a zároveň vyjádřila přání „vyvézt" tyto dávky u příležitosti přemístění do pečovatelského ústavu v Rakousku. Odmítnutí DAK mělo být odůvodněno použitím článku 19 nařízení č. 1408/71, a nikoliv nesplněním podmínek pro přechod na dávky podle § 43 SGB XI. Petra von Chamier-Glisczinski by pravděpodobně tyto dávky obdržela, pokud by o sebe nechala pečovat v pečovatelském ústavu v Německu. Jelikož přemístila své místo pobytu do Rakouska, ztratila tím svůj nárok na dávky podle § 36, § 38 a § 43 SGB XI, nicméně si zachovala příspěvek ve stavu odkázanosti podle § 37, který v jejím případě činil 665 eur měsíčně. Neměla dále obdržet žádné dávky podle rakouského systému sociálního zabezpečení, které, jak vyplývá z předkládacího rozhodnutí, nezná věcné dávky v případě odkázanosti na péči třetího, jakým je případ P. von Chamier-Glisczinski [12].

43. Německá a norská vláda, jakož i Komise zastávají názor, že nevýhodná situace, v níž se nacházela P. von Chamier-Glisczinski, je založena na rozdílech systémů sociálního zabezpečení, které jsou nařízením č. 1048/71 pouze koordinovány, a nikoli harmonizovány.

44. Nejprve je především třeba poukázat na to, že článek 19 nařízení č. 1408/71 stanoví odlišnou úpravu peněžitých a věcných dávek. Zatímco první jsou poskytovány zaměstnané osobě, která se zdržuje v jiném členském státě než státě zaměstnání, „příslušnou institucí podle jí uplatňovaných právních předpisů." [čl. 19 odst. 1 písm. b)], druhé jsou poskytovány na účet příslušné instituce institucí místa bydliště „[zaměstnané osobě nebo osobě samostatně výdělečně činné] podle jí uplatňovaných právních předpisů, jako by u ní byl pojištěn" [čl. 19 odst. 1 písm. a)]. Jak již bylo konstatováno, stanoví čl. 22 odst. 1 bod i) a ii) nařízení dotyčný systém.

45. Dvojí mechanismus vyplývající z těchto předpisů umožňuje zaměstnané osobě zapojené do systému sociálního zabezpečení jednoho členského státu, která bydlí v jiném členském státě nebo se zde zdržuje, jednak „vyvážet" peněžité dávky, které může požadovat podle předpisů příslušného státu, a jednak využít věcných dávek v členském státě pobytu, které přísluší pojištěnci v tomto státě. Kromě toho se odkazem na právní předpisy státu bydliště nebo pobytu zamezí tomu, že instituce tohoto státu, které mají

12 — Jiný názor oproti tomu zastává německá vláda, která uvádí, že předkládající soud nesprávně pochopil příslušné předpisy rakouského práva.

poskytovat věcné dávky zaměstnané osobě zapojené do systému jiného členského státu, musejí uplatňovat jiné než vlastní předpisy. Tím jsou na základě těchto předpisů určeny například druh dávky, její modality [13] a její trvání [14], jakož i rozsah krytí. Dávky jsou poskytovány „na účet příslušné instituce“ [15], která je podle článku 36 nařízení povinna nahradit je instituci státu bydliště nebo pobytu v plném rozsahu.

46. Podle definice uznané v judikatuře Soudního dvora nevylučuje pojem „věcné dávky“ dávky spočívající v platbách prováděných dlužnou institucí, zejména ve formě platby nebo náhrady výdajů, a pojem „peněžité dávky“ se týká především dávek určených k vyrovnání ztráty příjmu nemocného pracovníka [16]. V rozsudku Molenaar Soudní dvůr potvrdil, že dávky německého pojištění pro případ odkázanosti, „které mají pokrýt domácí nebo stacionární péči pojištěného, koupi pomůcek k péči a určitá opatření, spadají nesporně pod pojem ‚věcné dávky' uvedený v čl. 19 odst. 1 písm. a), čl. 25 odst. 1 písm. a) a čl. 28 odst. 1 písm. a) nařízení č. 1408/71“ [17]. Dávky, které jsou předmětem nároku uplatňovaného P. von Chamier-Gliszczinski vůči DAK, tedy představují, byť spočívají v platbě peněžité částky jakožto náhrady nákladů, věcné dávky, a jako takové se řídí příslušnými ustanoveními nařízení č. 1408/71.

47. Podle čl. 19 odst. 1 písm. a) tohoto nařízení ve výkladu Soudního dvora v rozsudku Molenaar má výdělečně činná osoba, která bydlí v jiném členském státě, než je příslušný stát, nárok na věcné dávky, které instituce státu bydliště nebo pobytu za srovnatelných podmínek vyplácí vlastním pojištěncům, „*pokud* jejich právo *stanoví vyplacení věcných dávek*, které jsou určeny k pojištění pro případ odkázanosti v členském státě zaměstnání, aniž by záleželo na zvláštním označení systému sociální ochrany, do něhož tyto věcné dávky patří“ [18].

48. Z toho vyplývá, že výdělečně činná osoba nemůže vznášet nárok *vůči státu bydliště*, jestliže jeho právní předpisy nestanoví poskytování věcných dávek ke krytí rizika, na něž jsou tyto dávky požadovány. Tento závěr se mi zdá být v souladu nejen se zněním čl. 19 odst. 1 písm. a) nařízení, ale i s jeho účelem, jímž je

13 — V některých vnitrostátních právních řádech jsou např. náklady za lékařské ošetření ve veřejných zdravotnických zařízeních zpravidla přebírány příslušnými institucemi; v jiných platí naopak systém proplácení. Procentní sazba krytí nákladů lékařského ošetření je v různých systémech odlišná.

14 — Jak jsme viděli, je v situacích, které spadají do oblasti působnosti čl. 22 odst. 1, doba poskytování dávek stanovena právními předpisy příslušného státu.

15 — Viz čl. 19 odst. 1 písm. b) a čl. 22 odst. 1 bod i).

16 — Viz rozsudek ze dne 30. června 1966, Vaassen-Göbbels (61/65, Recueil, s. 377, 400).

17 — Rozsudek Molenaar, bod 32.

18 — Tamtéž, bod 37; zvýraznění provedeno autorem tohoto stanoviska.

zabezpečit výdělečně činné osobě přístup k péči odpovídající jejímu zdravotnímu stavu ve státě bydliště nebo pobytu *za stejných podmínek* jako pojištěným v systému sociálního zabezpečení tohoto státu.

49. V případě P. von Chamier-Glisczinski to znamená, že nemůže uplatňovat nárok *vůči instituci státu bydliště*, jelikož rakouský systém sociálního zabezpečení zjevně nestanoví poskytování věcných dávek v případě odkázanosti na péči třetího.

50. Z tohoto hlediska tedy souhlasím s výkladem, který navrhly německá a norská vláda, jakož i Komise ve svých dotyčných vyjádřeních.

51. Nemohu se však ztotožnit s tezí, že z povahy kolizní normy čl. 19 odst. 1 písm. a) nařízení má vyplývat, že se nárok výdělečně činné osoby na věcné dávky v případě, že bydlí v jiném členském státě než ve státě zaměstnání, řídí výlučně právními předpisy státu místa bydliště, a sice v tom smyslu, že *podle předpisů příslušného členského státu vůči jeho institucím* nemůže být uplatňován žádný nárok na takové dávky, jestliže předpisy státu pobytu nestanoví poskytování věcných dávek k zajištění rizika, na které jsou tyto dávky požadovány.

52. V této souvislosti již Soudní dvůr v rozsudku Jordens-Vosters konstatoval, že cílem nařízení č. 1408/71 „je v podstatě zabezpečit uplatnění systémů sociálního zabezpečení platných v jednotlivých členských státech pro zaměstnané osoby, pohybující se v rámci Společenství, podle jednotných kritérií ve Společenství“, a „tedy jít nad rámec tohoto cíle a zároveň se pohybovat mimo účel a rámec [článku 42 ES], pokud by bylo nařízení č. 1408/71 vykládáno v tom smyslu, že zakazuje vnitrostátním předpisům poskytnout zaměstnané osobě vyšší sociální ochranu, než jaká vyplývá z použití tohoto nařízení“ [19]. Přesněji řečeno vyjádřil Soudní dvůr při této příležitosti, že by se proto jednalo o nerespektování litery a ducha článku 19, pokud by byla tato ustanovení vykládána tak, „že zakazují příslušné instituci poskytnout zaměstnané osobě nebo důchodci výhodnější sociální dávky, než ke kterým je povinna podle právních předpisů Společenství, jestliže vnitrostátní předpisy použité touto institucí poskytují pojištěnci za zvláštních okolnosti takovou rozšířenou sociální ochranu“. Pro Soudní dvůr je *irelevantní*, že dotyčná výdělečně činná osoba nebo důchodce bydlí na území jiného než příslušného členského státu; tato okolnost je spíše rozhodující podle článku 19 nařízení „pro určení instituce, která má pojištěnci poskytnout dlužné dávky, a právních předpisů platných pro poskytování těchto dávek, avšak nemá žádný

19 — Rozsudek ze dne 10. ledna 1980, Jordens-Vosters (69/79, Recueil, s. 75, bod 11).

vliv na případné poskytnutí takových dalších sociálních dávek podle právních předpisů příslušného členského státu, na které nemá pojištěnec žádný nárok, které mu však příslušná instituce může přiznat“ [20].

53. Obdobně uvedl Soudní dvůr v rozsudku Pierik I [21] nikoli k článku 19, ale k článku 22 nařízení č. 1408/71 nejprve, že tento článek „zasazený do kontextu obecných cílů Smlouvy patří mezi opatření směřující, jež má zaměstnaným osobám, které jsou státními příslušníky členských států Společenství, umožnit pobírání věcných dávek poskytovaných v jiném členském státě bez ohledu na to, pod jakou vnitrostátní instituci spadají nebo kde je místo jejich bydliště“ [22], a poté rozhodl, že slova „věcné dávky poskytované (zaměstnanci) na účet příslušné instituce institucí místa pobytu nebo bydliště“ (čl. 22 odst. 1 písm. b) neoznačují jen věcné dávky poskytnuté v členském státě bydliště, ale i ty dávky, které může příslušná instituce poskytnout [23]. Důvodem je, jak konstatoval Soudní dvůr, že nařízení vyžaduje, aby byla zaměstnanci zajištěna možnost zabezpečení péče nutné vzhledem k jeho zdravotnímu stavu v libovolném členském státě, bez ohledu na jeho bydliště nebo na to, v jakém členském státě má sídlo instituce sociálního zabezpečení, u které je pojištěn [24].

54. Oba výše uvedené rozsudky se týkaly dávek péče v členském státě zaměstnání poskytovaných institucí tohoto státu výdělečně činné osobě v jiném členském státě, přičemž v případě P. von Chamier-Glisczinski je požadována náhrada dávek obdržených ve státě bydliště. Samotná tato okolnost však nemůže vyloučit použití zásad stanovených Soudním dvorem na takové situace, jako je ta, jež předmětem původního řízení.

55. Na druhé straně by mohla skutečnost, že bychom spatřovali v článku 19 překážku poskytování věcných dávek institucemi příslušného členského státu osobě u nich pojištěné podle právních předpisů pro ně platných, jestliže takové dávky v členském státě bydliště dotčené osoby nejsou stanoveny, vést k výsledkům, které by nebyly slučitelné s cíli nařízení. Tak by tomu bylo například tehdy, jestliže by příslušný členský stát ke krytí určitého rizika stanovil pouze věcné dávky a členský stát pobytu oproti tomu jen peněžité dávky: v tomto případě by výdělečně činná osoba neobdržela ani peněžité dávky, neboť ty nejsou stanoveny v příslušném členském státě, který by je měl podle čl. 19 odst. 1 písm. b) nařízení 1408/71 poskytnout, ani věcné dávky, neboť nejsou stanoveny v členském státě pobytu. Výdělečně činná osoba by tak jinými slovy přišla o jakékoliv krytí dotyčného rizika, ačkoliv systém sociálního zabezpečení obou států takové krytí stanoví. V takové konstelaci by bylo kromě toho se zaměstnanou osobou zacha-

20 — Tamtéž, bod 13; zvýraznění provedeno autorem tohoto stanoviska.
21 — Rozsudek ze dne 16. března 1978 (117/77, Recueil, s. 825).
22 — Tamtéž, bod 14.
23 — Tamtéž, bod 21.
24 — Tamtéž, body 17 a 22.

zeno jinak než v systému sociálního zabezpečení příslušného státu s pojištěnci, kteří v tomto státě bydlí, a rovněž jinak než v systému sociálního zabezpečení státu místa bydliště pojištěnce.

56. Zdá se mi proto být zjevné, že takový výsledek by nebyl v souladu s duchem nařízení a s koordinací cílů sledovaných vnitrostátními právními předpisy sociálního zabezpečení podle článku 42 ES, mezi něž patří především zákaz diskriminace a zachování nabytých práv [25]. V tomto ohledu je rovněž třeba poukázat na to, že Soudní dvůr vždy vystupoval proti výkladu nařízení č. 1408/71, který by vedl ke ztrátě výhod sociálního zabezpečení, které poskytují právní předpisy členského státu [26].

57. Nařízení č. 1408/71 sice nebrání náhradě, kterou požaduje P. von Chamier-Glisczinski od DAK, avšak podle mého názoru nelze z ustanovení tohoto nařízení dovodit právo na zaplacení této náhrady, i když se toto nařízení vykládá ve světle ustanovení Smlouvy o volném pohybu. Je tedy třeba ověřit, zda může být toto právo přiznáno přímo na základě těchto ustanovení, jejichž výklad je předmětem druhé předběžné otázky.

58. Z těchto všech důvodů navrhuji Soudnímu dvoru, aby na první předběžnou otázku odpověděl následovně:

„Článek 19 odst. 1 písm. a) nařízení Rady č. 1408/71 ze dne 14. června 1971 o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby a jejich rodiny pohybující se v rámci Společenství je třeba vykládat v tom smyslu, že zaměstnaná osoba nebo osoba samostatně výdělečně činná s bydlištěm na území jiného členského státu, než je příslušný stát, nemá vůči instituci bydliště nárok na věcné dávky poskytované na účet příslušné instituce, jestliže právní předpisy státu bydliště nestanoví žádné poskytování věcných dávek ke krytí rizika, pro něž jsou tyto dávky požadovány. Článek 19 odst. 1 písm. a) nařízení č. 1408/71 nebrání poskytování takových dávek takové výdělečně činné osobě nebo jednomu z jejích rodinných příslušníků ve formě náhrady nákladů příslušnou institucí podle právních předpisů platných pro tuto instituci.“

59. Stejně tak je podle mého názoru třeba vykládat článek 22 nařízení č. 1408/71, jestliže by měl předkládající soud konstatovat, že

25 — Viz v tomto smyslu rovněž nedávný rozsudek Soudního dvora ve věci Bosmann, v němž bylo potvrzeno, že podle čl. 13 odst. 2 písm. a) nařízení č. 1408/71 podléhá osoba zaměstnaná na území jednoho členského státu právním předpisům uvedeného státu, i když má bydliště na území jiného členského státu, nicméně „státu bydliště nemá být […] bráněno v tom, aby této osobě přiznal nárok na rodinné přídavky podle svých právních předpisů“ (rozsudek ze dne 20. května 2008, C-352/06, Sb. rozh. s. I-3827, bod 31).

26 — Viz rozsudky ze dne 9. prosince 1993, Lepore a Scamuffa (C-45/92 a C-46/92, Recueil, s. I-6497, bod 21); ze dne 4. října 1991, Paraschi (C-349/87, Recueil, s. I-4501, bod 22); ze dne 30. března 1993, de Wit (C-282/91, Recueil, s. I-1221, body 16 a 17), jakož i ze dne 5. října 1994, Van Munster (C-165/91, Recueil, s. I-4661, bod 27). Viz rovněž rozsudky ze dne 9. října 1997, Naranjo Arjona a další (C-31/96 až C-33/96, Recueil, s. I-5501, bod 20); ze dne 17. prosince 1998, Grajera Rodríguez (C-153/97, Recueil, s. I-8645, bod 17), a ze dne 9. listopadu 2006, Nemec (C-205/05, Sb. rozh. s. I-10745, body 37 a 38).

situace P. von Chamier-Glisczinski v souladu s mým názorem spadá do oblasti působnosti tohoto ustanovení a článku 19.

C – *Ke druhé předběžné otázce*

60. Podstatou druhé předběžné otázky předkládajícího soudu je, zda existuje podle článků 18 ES, 39 ES a 49 ES na základě předcházejícího povolení *vůči příslušné instituci* nárok na náhradu nákladů na stacionární pobyt v pečovatelském zařízení v jiném členském státu *ve výši dávek, které mají být poskytovány v příslušném členském státě.*

61. Úvodem je třeba odkázat na ustálenou judikaturu k rozdělení pravomocí v článku 234 ES, podle které je sice věcí vnitrostátního soudu, aby použil předpisy práva Společenství, jak byly vyloženy Soudním dvorem, na případ, který je u něj projednáván, avšak Soudnímu dvoru naproti tomu přísluší, aby z údajů, které mu poskytl vnitrostátní soud, zejména z odůvodnění předkládacího rozhodnutí, vybral ty prvky práva Společenství, které je třeba při zohlednění předmětu sporu vyložit [27].

62. Je třeba konstatovat, že z nám dostupných údajů vyplývá, že P. von Chamier-Glisczinski nemůže požadovat použití článku 49 ES ve svůj prospěch. Podle údajů předkládajícího soudu a připomínek pana von Chamier-Glisczinski na jednání se totiž nevydala *dočasně* do Rakouska, aby se jí zde dostalo péče ve specializovaném zařízení, do něhož byla přijata, ale *zřídila tam svůj stálý pobyt* předtím, než se přestěhoval její manžel. Měla v Rakousku *stálý pobyt* po dobu 27 měsíců a zdržovala se v dotyčném pečovatelském ústavu. V rozsudku Steymann Soudní dvůr konstatoval, že články 59 a 60 Smlouvy (nyní články 49 a 50 ES) „neplatí pro státního příslušníka členského státu, který umístí své hlavní bydliště na území jiného členského státu s cílem stát se v něm příjemcem či poskytovatelem služeb na dobu neurčitou“ [28]. Toto konstatování bylo potvrzeno v rozsudku Sodemare pro služby obyvatelům bytů v domech s pečovatelskou službou [29].

63. Stejně tak se na situaci manželů von Chamier-Glisczinski nebude vztahovat článek 39 ES. Z prohlášení učiněných panem von Chamier-Glisczinski na jednání totiž vyplývá,

27 — Viz rozsudek ze dne 23. října 2003, Inizan (C-56/01, Recueil, s. I-12403, body 32 a 34, jakož i zde uvedená judikatura).

28 — Rozsudek ze dne 5. října 1988 (C-196/87, Recueil, s. 6159, bod 17).

29 — Rozsudek ze dne 17. června 1997, Sodemare a další (C-70/95, Recueil, s. I-3395, bod 38).

že v době pobytu své manželky v Rakousku nevyvinul žádné úsilí k tomu, aby hledal zaměstnání jako zaměstnanec v této zemi.

64. Vzhledem ke skutkovému kontextu v původním řízení je proto třeba odpověď na druhou předběžnou otázku omezit na výklad článku 18 ES.

65. Nejprve budiž uvedeno, že nesouhlasím s námitkou Komise a norské vlády, podle níž je třeba dovodit z okolnosti, že nařízení č. 1408/71 uskutečňuje v oblasti sociálního zabezpečení volný pohyb zakotvený v ustanoveních Smlouvy, že na původní případ lze použít pouze čl. 19 odst. 1 písm. a) tohoto nařízení, přičemž ustanovení Smlouvy se mohou použít teprve tehdy, až bude tento článek prohlášen za protiprávní.

66. Jak jsem již objasnil [30], zastávám totiž názor, že čl. 19 odst. 1 písm. a) nařízení č. 1408/71 není na překážku uznání práva zaměstnané osoby nebo některého z jejích rodinných příslušníků na základě ustanovení Smlouvy, které nelze uplatnit vůči instituci státu bydliště, ale vůči státu pojištění.

67. V této souvislosti je rovněž třeba poukázat na to, že Soudní dvůr při přezkumu vztahu mezi čl. 22 odst. 1 nařízení č. 1408/71 a ustanoveními Smlouvy týkajícími se volného pohybu služeb v rozsudku Kohll [31] objasnil, že tato ustanovení *neupravují případ* – a proto mu ani *nemá zabránit* – náhrady výdajů vynaložených v souvislosti s léčením poskytnutým v jiném členském státě, *podle sazeb platných v příslušném státě*, ale omezil se na to, aby bylo pojištěnci umožněno pobírat věcné dávky v nemoci na účet příslušné instituce podle právních předpisů státu, v němž jsou dávky poskytovány [32]. Jednak obecnost tohoto konstatování, a jednak skutečnost, že čl. 22 odst. 1 a čl. 19 odst. 1 nařízení stanoví shodnou právní úpravu věcných dávek, mne dovádějí k názoru, že toto konstatování Soudního dvora vedle všech situací upravených čl. 22 odst. 1 [včetně písm. b)] platí rovněž pro situace spadající do působnosti čl. 19 odst. 1. Stejně jako čl. 22

30 — Viz body 51 až 56.

31 — Rozsudek ze dne 28. dubna 1998 (C-158/96, Recueil, s. I-1931).

32 — Body 26 a 27. V těchto bodech odpověděl Soudní dvůr na námitku lucemburské vlády a příslušné instituce podobného obsahu, jako je námitka Komise v tomto řízení. Viz rovněž rozsudek ze dne 12. července 2001, Vanbraekel a další (C-368/98, Recueil, s. I-5363, bod 36). V rozsudku Inizan (citovaném v poznámce pod čarou 27, body 15 až 36) konečně Soudní dvůr uvedl, že čl. 22 odst. 1 písm. c) bod i) nařízení, pokud podmiňuje poskytování věcných dávek, které zajišťuje, předchozím udělením povolení, není v rozporu s články 49 ES a 50 ES. Viz konečně z poslední doby rozsudek ze dne 16. května 2006, Watts (C-372/04, Sb. rozh. s. I-4325, body 46 až 48).

odst. 1, tak nemá ani článek 19 upravovat, a v důsledku toho ani zabránit náhradě výdajů na péči poskytnutou v jiném státě, než je stát pojištění, a na základě tam stanovených podmínek a sazeb.

68. V rozsudku Kohll dále Soudní dvůr potvrdil, že právo na takovou náhradu vyplývá přímo z ustanovení Smlouvy týkajících se volného pohybu služeb [33].

69. Zde je však třeba odpovědět na otázku, zda může být na základě článku 18 ES přiznáno stejné právo, pokud nelze použít článek 49 ES ani článek 39 ES.

70. V tomto ohledu bych chtěl nejprve poukázat na to, že právo Společenství podle ustálené judikatury neomezuje volnost členských států uspořádat vlastní systémy sociálního zabezpečení [34]. V důsledku toho je vzhledem k chybějící harmonizaci na úrovni Společenství v pravomoci každého členského státu, aby přijetím právních předpisů určil podmínky poskytování dávek sociálního zabezpečení [35]. Při výkonu tohoto oprávnění musí členské státy mimoto respektovat právo Společenství [36], a zejména ustanovení Smlouvy týkající se svobody volně se pohybovat a pobývat na území členských států, přiznané každému občanu Unie [37].

71. Soudní dvůr již konstatoval, že vzhledem k tomu, že občanu Unie musí být ve všech členských státech přiznáno totéž právní zacházení jako to, které se přiznává státním příslušníkům těchto členských států nacházejícím se v téže situaci, bylo by neslučitelné se svobodou volného pohybu, aby se na tohoto občana použilo méně příznivé zacházení v členském státě, jehož je státním přísluš-

33 — Podle Soudního dvora brání tato ustanovení vnitrostátnímu právnímu předpisu, který podmiňuje náhradu výdajů podle sazeb příslušného státu pro pomoc lékaře vykonávajícího činnost jako svobodné povolání mimo nemocnice v jiném členském státě předchozím povolením instituce pojištěnce. Podle názoru Soudního dvora „odrazuje taková právní úprava účastníky sociálního pojištění od toho, aby se obrátili na poskytovatele lékařských služeb v jiném členském státě, a představuje tak jak pro ně, tak i pro jejich pacienty překážku volného pohybu služeb“ (body 34 a 35 rozsudku).

34 — Viz zejména rozsudky ze dne 7. února 1984, Duphar a další (238/82, Recueil, s. 523, bod 16), a Sodemare a další (citovaný v poznámce pod čarou 29, bod 27).

35 — Viz rozsudky ze dne 24. dubna 1980, Conan (110/79, Recueil, s. 1445, bod 12); Paraschi (citovaný v poznámce pod čarou 26, bod 15), a ze dne 30. ledna 1997, Stöber a Piosa Pereira (C-4/95 a C-5/95, Recueil, s. I-511, bod 36).

36 — Viz rozsudky ze dne 13. května 2003, Müller-Fauré a van Riet (C-385/99, Recueil, s. I-4509, bod 100); ze dne 28. dubna 1998, Decker (C-120/95, Recueil, s. I-1831, bod 23); Watts (citovaný v poznámce pod čarou 32, bod 92), jakož i Kohll (citovaný v poznámce pod čarou 31, bod 19).

37 — Viz rozsudek ze dne 23. listopadu 2000, Elsen (C-135/99, Recueil, s. I-10409, bod 33).

níkem, než jakého by požíval, kdyby nevyužil možností poskytnutých Smlouvou v oblasti volného pohybu [38]. Podle názoru Soudního dvora by tyto možnosti totiž nemohly být plně účinné, pokud by státní příslušník členského státu mohl být odrazen od jejich využití překážkami kladenými jeho pobytu v hostitelském členském státě z důvodu právní úpravy jeho státu původu trestající skutečnost, že je využil [39].

72. Vnitrostátní právní úprava znevýhodňující některé vlastní státní příslušníky na základě pouhé skutečnosti, že využili svobody volně se pohybovat a pobývat v jiném členském státě, by tak způsobila nerovné zacházení, které je v rozporu se zásadami, na kterých spočívá status občana Unie, a sice se zárukou téhož právního zacházení při výkonu jeho svobody pohybu. [40]

73. Stejně tak je podle mého názoru třeba posoudit vnitrostátní právní úpravu, která odmítá pojištěnci zapojenému do vnitrostátního systému sociálního zabezpečení pojištěnému pro případ odkázanosti náhradu výdajů, které mu vznikly z důvodu pobytu ve specializovaném zařízení v jiném členském státě – v mezích krytí zaručeného touto úpravou, jestliže by náhrada těchto výdajů v případě pobytu ve smluvním zařízení na území členského státu pojištění byla poskytnuta.

74. Takové rozdílné zacházení může být odůvodněno pouze tehdy, pokud se zakládá na objektivních hlediscích, která jsou přiměřená cíli legitimně sledovanému vnitrostátním právem. [41]

75. V této souvislosti odkazuji na to, že Soudní dvůr v rozsudku Smits a Peerbooms [42] při rozšíření působnosti zásad vytyčených v rozsudku Kohll na lékařskou péči v rámci pobytu v nemocnici objasnil, že pokud právní předpisy členského státu podmiňují převzetí výdajů za lékařskou péči v rámci pobytu v nemocnici v jiném členském státě příslušnou pojišťovnou předchozím udělením povolení, představuje to omezení volného pohybu služeb, avšak může to být odůvodně-

38 — Viz rozsudky ze dne 9. listopadu 2006, Turpeinen (C-520/04, Sb. rozh. s. I-10685, bod 20); ze dne 11. července 2002, D'Hoop (C-224/98, Recueil, s. I-6191, bod 30), a ze dne 29. dubna 2004, Pusa (C-224/02, Recueil, s. I-5763, bod 18).

39 — Viz rozsudky Turpeinen, bod 22, a Pusa, bod 19 (oba citovány v poznámce pod čarou 38).

40 — Viz rozsudky Turpeinen, bod 22, a Pusa, bod 19 (oba citovány v poznámce pod čarou 38). Viz rovněž rozsudky ze dne 18. července 2006, De Cuyper (C-406/04, Sb. rozh. s. I-6947, bod 39), a Elsen (citovaný v poznámce pod čarou 37).

41 — Rozsudky ze dne 23. března 2004, Collins (C-138/02, Recueil, s. I-2703, bod 66), Turpeinen (citovaný v poznámce pod čarou 38, bod 32) a De Cuyper (citovaný v poznámce pod čarou 40, bod 40).

42 — Rozsudek ze dne 12. července 2001 (C-157/99, Recueil, s. I-5473).

no dvojím účelem zachování vyrovnaného a obecně přístupného systému lékařské péče v nemocnicích účinným hospodařením s finančními prostředky určenými na zdravotní péči [43].

76. Podle mého názoru platí příslušné úvahy i pro pečovatelské služby nebo pro lékařskou pomoc osobám odkázaným na péči třetího, které jsou poskytovány ve specializovaných zařízeních. Rovněž pro takové dávky totiž platí, jak podtrhly podle mého názoru správně německá a norská vláda, stejné požadavky na plánování s ohledem na zachování vyváženého a obecně přístupného systému struktury stacionárních zařízení pro osoby odkázané na péči třetího, zejména s ohledem na větší předpokládanou délku života v zemích Společenství, jakož i na požadavky snižování nákladů vnitrostátních systémů sociálního zabezpečení.

77. Požadavek předchozího povolení jakožto podmínka obdržení uvedené náhrady proto není v rozporu s článkem 18 ES, pokud by podmínky pro získání povolení byly vzhledem k výše uvedeným účelům odůvodněné, opíraly by se o objektivní, nediskriminační a předem stanovená kritéria a odpovídaly by požadavku proporcionality [44].

78. Je nicméně třeba poukázat na to, že v projednávaném případě, jak vyplývá z předkládacího usnesení, byla žádost P. von Chamier-Gliszczinski vztahující se na věcné dávky v době jejího pobytu v pečovatelském ústavu v Rakousku, které stanovil systém pojištění pro případ odkázanosti, jehož byla účastnicí, zamítnuta pouze s odkazem na článek 19 nařízení č. 1408/71. Z výše uvedených důvodů nevylučuje okolnost, že se použije tento článek, právo na náhradu v mezích krytí stanoveného tímto systémem na základě článku 18 ES [45]. Odmítnutí žádosti P. von Chamier-Gliszczinski o převzetí nákladů tedy každopádně nelze považovat za legitimní.

43 — Tamtéž, body 69 a násl. Podle judikatury však nemůže být ambulantní péče poskytnutá v jiném členském státě vázána na povolení (rozsudek Kohll, citovaný v poznámce pod čarou 31).

44 — Viz rovněž rozsudky Müller-Fauré a van Riet (citovaný v poznámce pod čarou 36) a Inizan (citovaný v poznámce pod čarou 27). V rozsudku ze dne 18. března 2004, Leichtle (C-8/02, Recueil, s. I-2641), prohlásil Soudní dvůr např. podmínky, které německý předpis vázal na udělení povolení pro vlastní pojištěnce k provádění léčebných kúr v jiném členském státě, za neslučitelné s požadavky volného pohybu služeb.

45 — Je třeba mít na paměti, že se v určitých případech mohou překrývat toto právo na náhradu a právo na poskytnuté věcné dávky státu bydlení nebo pobytu, odvozená od ustanovení nařízení č. 1408/71. Přirozeně je třeba v takových případech zamezit riziku dvojího plnění. Toho lze docílit správní spoluprací zúčastněných zařízení podle systému zavedeného touto směrnicí.

VI – Závěry

79. Ve světle všech výše uvedených úvah navrhuji Soudnímu dvoru, aby na předběžné otázky položené Bayerisches Landessozialgericht München odpověděl následovně:

„1. Článek 19 odst. 1 písm. a) nařízení Rady (EHS) č. 1408/71 ze dne 14. června 1971 o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby a jejich rodiny pohybující se v rámci Společenství je třeba vykládat v tom smyslu, že zaměstnaná osoba nebo osoba samostatně výdělečně činná s bydlištěm na území jiného členského státu, než je příslušný stát, nemá vůči instituci bydliště nárok na věcné dávky poskytované na účet příslušné instituce, jestliže právní předpisy státu bydliště nestanoví žádné poskytování věcných dávek ke krytí rizika, pro které jsou tyto dávky požadovány. Článek 19 odst. 1 písm. a) nařízení č. 1408/71 nebrání poskytování takových dávek takové výdělečně činné osobě nebo jednomu z jejích rodinných příslušníků ve formě náhrady nákladů příslušnou institucí podle právních předpisů platných pro tuto instituci.

2. Článek 18 ES je třeba vykládat v tom smyslu, že brání právní úpravě členského státu, která odmítá pojištěnci zapojenému do vnitrostátního systému sociálního zabezpečení pojištěnému pro případ odkázanosti přiznat náhradu výdajů, které mu vznikly z důvodu pobytu ve specializovaném zařízení v jiném členském státě – v mezích krytí zaručeného touto úpravou –, jestliže by náhrada těchto výdajů v případě pobytu ve smluvním zařízení na území členského státu pojištění byla poskytnuta. Takové rozdílné zacházení by mohlo být odůvodněno pouze tehdy, pokud by se zakládalo na objektivních hlediscích, která jsou přiměřená cíli legitimně sledovanému vnitrostátním právem.“